

Dec al meu estimat amic mossén Josep Homar, en aquest moment ecónomo de la parròquia barcelonina de la Miraculosa, l'anècdota següent :

Durant les festes celebrades a Sant Feliu ~~Sasserra~~ Sasserra amb motiu de la beatificació del màrtir domenic P. Pere Almató, fill d'aquest poble, el Dr. Torras es va hostatjar a la casa Vilaclara. El Bisbe deia cada dia el rosari amb la família davant d'una imatge de la Mare de Déu del Roser que la família Vilaclara esproposà i aconseguí salvar durant la guerra civil. L'últim dia de l'estada a Sant Feliu Sasserra, el Bisbe va demanar una quartilla i escriví la següent quarteta, que és segurament un dels pocs assaigs de versificació que se li coneixen :

" Verge Santa del Roser

feu que en eixa santa casa

mai hi hagi poc ni massa,

que és la fàisó d'estar bé. "

Aquest " ni poc, ni massa " era en ell una qüestió de temperament. La model·lació era el seu senyoriu. La quarteta el retrata perfectament.

L'ostentació era el que mes ofenia al prelat que rebia felicitacions autògrafes dels papes i que hauria pogut ésser arquebisbe i cardenal, si hagués acceptat la mitra de Tarragona.

D'aquest horror seu a ~~199~~ l'ostentació, encara en qued com a record la negativa a deixar posar el seu escut a la tribuna que va fer construir a la façana del Palau Episcopal. Aquesta sumptuosa tribuna, obra encertadíssima de l'arquitecte Sr. Pericas, és una demostració de com feia les coses amagant el seu nom. La tribuna té la seva història. Presenciant la processó nocturna del Ram des del balcó, el Dr. Torras es va refredar. Es en aquesta ocasió que va decidir construir una tribuna creient que podia fer molt servei. Parlant de la tribuna entre els seus familiars va dir que si alguna vegada hagués de sortir al balcó el Nunci del Papa en un dia de fred, ja quedaria justificada la construcció de la tribuna. Un escut ostentant el Nom de Jgeús i coronat per un berret episcopal amb els penjolls de boeles, obra de ferro forjat, remata encara avui la tribuna. Seguint un costum tradicional, quan un prelat fa obres de signar-les amb el seu escut, el lloc estava destinat a os-

tentar aquell emblema tan simple i de tan bon gust : les dues torres lligades amb uns rosaris. Però s'hi va oposar ~~de~~ ^{de} ~~mandament~~ ^{mandament} rodonament. Dintre l'escut hi hauria el nom de Jesús. I no va pas fer esperar els picapedrers ~~per~~ ^{per} donar el text de l'admirable llegenda paolina de la porta: " Pro Christolegatione tungimur ". En tota aquesta obra, realment sumptuosa, i que tan bé lliga amb aquell palau, no hi ha ni un bri d'ostentació personal.

" Ni poc, ni massa " El bisbe Torras no era pas escàs. Aqueixa mateixa plaça de la Catedral néés una prova. Un any abans de les festes del Centenari del naixement de Balma, que s'esqueia al 1910, es va dirigir per escrit a l'Ajuntament dient que, per considerar que les festes del Centenari donarien una especial importància al primer temple de la Diócesi, aferia costejar l'adoquinat de la plaça de la Seu. L'Ajuntament va agrair i acceptar l'oferta i va fer un presupost. El Dr. Torras va pagar l'obra amb els seus diners. El seu majordom va portar a Cà la la Ciutat l'import de l'obra en moneda, àdhuc els dos o tres centims que remataven la xifra. L'adoquinat ^{encara hi ha} costejat pel bisbe Torras és el que ~~hi ha~~ ^{encara} avui. Sobre aquets adoquins, durant el

el mes de juliol del 1936, varen rodolar els cranis dels bisbes de Vich, Sant Bernat Calvó i del Dr. Torras. La consigna d'anar contra la ciutat de la qual, com recordava el canonge Collell, el cardenal Casañas havia dit que és " el rovell de l'ou de la cristiandat " era evident. Dels suburbis de Barcelona en sortí un allau de camions plens de gent cap a Vich. Quant aquets homes i dones jugaven a fútbol davant de la basílica amb els cranis de S. Bernat Calvó i del Dr. Torras la catedral ja cremava. Quan passo sobre aquest empedrat penso sempre en aquest episodi horrible que sembla que resumeixi les innombrables ofenses que el Front Popular va fer en temps roig contra l'esperit de Catalunya.

" Ni poc, ni massa " . El Palau Episcopal, en temps del bisbe Torras estava com l'havia deixat el bisbe Morgades. Aquella grandiosa casassa senyorial era inconfortable. Però, deien que el Bisbe no es planyia mai de fred. Amic com era de tants artistes, la podia haver omplert d'obres d'art. Així i tot, el Palau tenia molt caràcter, feia olor de convent i les males llengües del Museu deien que d'aquella cuinassa instal·lada a la planta baixa, en pujava una inoblidable olor de bledes cuites.

" Ni poc, ni massa." La presentació del Palau era discreta ; no pecava per poc, ni per massa. I això de la forter de bledes era una llegenda. La cuina de la casa podia resistir sempre que a tres quarts d'una el senyor Bisbe invités un parell d'amics a dinar. Convidava especialment els escriptors i artistes. Tothom deia que els plats eren casolans però molt bons. I malgrat que el Dr. Torras fos del Panadés, en aquella taula no hi compareixia mai el xampany, ni per Pasqua, diada en la qual el Bisbe invitava l'Ajuntament. Segurament el Bisbe considerava que el xampany és un luxe. Quan va venir el rei Alfons XIII es va tancar la tradició. El dinar es va fer al saló de Via Crucis, que ostentava una decoració de circumstàncies. Va haver-hi xampany, i justament el Rei va fer, amb la copa de xampany a la mà, una explicació sobre la manera de brindar en diversos països. Vaig veure perfectament aquesta escena des de la porta del saló, per sobre les espatlles del nombrós personal de servei. Parlant d'aquest dinar, el Dr. Dachs va dir que havia estat, per aquella casa, un " bateig de xampany ", però, que a la vida, de bateig només n'hi havia un. " Ni poc, ni massa."

" La providència feu que neixessim de llinatge pagès i que les tradicions

i els sentiments, els costums de les cases de pagés tiguessin una gran influència en la formació d'l meu caràcter...." - ha escrit el bisbe Torras en la pastoral " PAGESIA CRISTIANA ". El Palau episcopal tenia l'aire d'una gran casa de Pagés, d'una casa de pagés senyorial. A la quadra del Palau encara hi havia una mula i una tartana, la més respectable de la ciutat. La tartana episcopal era commovedora. Negra i lluenta com si l'acabessin de ~~carar~~, tenia unes ~~cort~~ cortines al davant, la porta del darrera amb cristall biselat i sota la finestra un petit escut del Bisbe. Semblava una obra d'ebenisteria, un cambril ~~ambulant~~ ambulant. Era la tartana de les visites pastorals per la conreria, una tartana ~~eccl~~ eclesiàstica. Un dia, anant amb mossèn Gudiol, vàrem trobar a la porta del palau el canongre Corbella, secretari, de visita pastoral.

- Es veritat - va preguntar-li mossèn Gudiol- que el senyor Bisbe es compra un autómóvil?

- No ho cregui pas. El senyor Bisbe diu que en automóbil, no tindriem temps de dormir. Ara, quan sortim de Vich, en arribar al pont de Calldetenes, ja dormim tots dos. El senyor Bisbe diu que dorm mes bé a la tartana que al

llit. I que per anar cada tarda a passeig no necessita automòbil.

Hauria estat difícil - i perdonis la frase - pretendre motoritzar el Sr. Bisbe. Però encara que fos de "llinatge" pagès " la seva educació era de ciutat. El canonge Corbella, que havia rodat tota la diòcesi amb el bisbe Morgades, deia que era penós transitar per la muntanya amb el Dr. Torras. Amb treballs mantenia l'equilibri a cavall d'una mula, era complicat fer-li pujar i a l'hora de baixar-ne es llençava als braços del seu gegantesc secretari. En explicar aquestes coses, el canonge Corbella, que havia fet la guerra dels carlins i sabia que cosa és fer jornades de marxa per camins de bosc, posava una mica d'ironia en el seu comentari, com volent dir : qui ho diria que un Bisbe tan savi no sàpiga anar dalt d'una mula !

Cada dia tothom el veia transitar per la ciutat a peu, a la tarda, anant o venint de passeig i de la visita al Santíssim en l'església o, se celebrassin les Quaranta Hores. Si feia mal temps anava de dret a fer la

visita a les Sagramentaries. Al principi d'ésser ell a Vich anava tant depressa pel carrer que la gent deia que caminava com la gent de Barcelona. En aquella época, la meua mare li va anar a fer l'amistat a la Rambla de Santa Clara i ella i ella assegurava que ,donant-li a besar l'anell, li havia somogut uha dent. Després això d'anar a passeig ja s'ho va prendre amb més calma. Quan li besaven l'anell, si no deien " Ave Maria Puríssima " com a salutació, ho deia ell. Un dia, com jo contestés: " Sens pecat fou concebida ", ell va corregir-me dient: " concebuda ". Realment ,aquest "concebida " fa tan mal efecte que no té res d'extrany que aquesta correcció l'hagués feta a molts d'altres. A la mainada, en els carrers de poc trànsit, quan li anaven a besar l'anell els feia algunes preguntes. Els demanava com se deien, si tenien pare i mare i si feien bondat. Un dia, al carrer del Cloquer, quan jo li anava a besar l'anell, em vaig apartar uns passos perquè estava fent un interrogatori a uha nena d'uns deu o dotze anys. Al final li va demanar si a casa seva deien el Rosari. Com la nena

respongués que no, el Bisbe va dir-li: " Digues al teu pare i a la teva mare que, si el diuen cada dia, la Mare de Déu us ajudarà. Digals-hi que jo t'ho he dit, sens maca ? " Als petits els acomiadava dient : " Sigues bon minyó ", " Sigues bona minyona ".

Als seminaristes generalment els preguntava : " On són les Quaranta Hores ? "

Si responien que acostumaven anar a fer la visita a les Sagramentàries no es donava pas per ~~satisfet~~ satisfet ; els deia que havien d'anar a les Quaranta Hores. Un dia, en sortir jo de les Sagramentaries, el vaig trobar a punt d'entrar-hi. Em va dir qu'è aquella fegada no em demanaria pas on eren les ~~quaranta~~ Quaranta Hores, però que li digués en què consistia la visita al Santíssim. Vaig respondre que s'havia de dir el : " Senyor Deu meu ", o acte de contrició, i després sis parenostres. Em va contestar que ja estava bé, però que d'aquell dia endavant hi afegís un " Crec en un Déu ". I llavors va dir textualment : " I cada vegada que ho fassis recorda't que jo t'ho he recomanat ". No oblidaré

mai la frase. Ell sabia perquè em feia aquella recomanació. La frase, per la seva contundència, s'assembla amb l'encàrreg fet a aquella nena : " Diguets-hi que jo t'ho he dit ". Per la seva construcció, aquest : " I cada vegada que ho facis recorda't que jo t'ho he recomanat ", dirieu que recorda l" hoc facite in meam commemorationem ". de l'Evangeli.

Anant en cotxe no hauria pas fet tant de Bisbe. Només de veure'l, a les tardes, ja se sabia que anava a fer la visita al Santíssim. A les Sagramentaries -- que era on ell anava mes sovint, perquè sortint a passeig, generalment per la banda del carrer de Santa Maria, ho tenia mes aprop -- recordo que sempre hhi h h havia un salpasser de plata a la banda de l'Epístola. En veure'l travessar l'església pel mig, de cap a cap, amb el manteu desplegat, es podia ~~ben~~ ben dir que entrava el Bisbe. Li havia vist tantes ~~vegades~~ vegades que ara, en recordar-ho em fa pensar en aquella solemne frase d'Isaïas: " I el rossec del seu mantell om-

plia el temple.

1-

~~«NI POC, NI MASSA»~~

~~D~~EC al meu estimat amic mossèn Josep Homar, en aquest moment ecònom de la parròquia barcelonina de la Miraculosa, l'anècdota següent:

Durant les festes celebrades a Sant Feliu Sasserra amb motiu de la beatificació del màrtir dominic P. Pere Almató, fill d'aquest poble, el doctor Torras es va hostatjar a la casa Vilaclara. El Bisbe deia cada dia el rosari amb la família davant d'una imatge de la Mare de Déu del Roser que la família Vilaclara es proposà i aconseguí salvar durant la guerra civil. L'últim dia de l'estada a Sant Feliu Sasserra, el Bisbe va demanar una quartilla i escriví la següent quarteta, que és segurament un dels pocs assaigs de versificació que se li coneixen:

«Verge Santa del Roser,
feu que en eixa santa casa
mai hi hagi poc ni massa,
que és la faisó d'estar bé.»

Aquest «ni poc, ni massa» era en ell una qüestió de temperament. La moderació era el seu senyoriu. La quarteta el retrata perfectament.

L'ostentació era el que més ofenia al prelat que rebia felicitacions autògrafes dels papes i que hauria pogut ésser arquebisbe i cardenal, si hagués acceptat la mitra de Tarragona.

D'aquest horror seu a l'ostentació, encara en queda com a record la negativa a deixar posar el seu escut a la tribuna que va fer construir a la façana del Palau Episcopal. Aquesta sumptuosa tribuna, obra encertadíssima de l'arquitecte senyor Pericas, és una demostració de com feia les coses amagant el seu nom. La tribuna té la seva història. Presenciant la processó nocturna del Ram des del balcó, el doctor Torras es va refredar. És en aquesta ocasió que va decidir construir una tribuna creient que podria fer molt servei. Parlant de la tribuna entre els seus familiars va dir que si alguna vegada hagués de sortir al balcó el Nunci del Papa en un dia de fred, ja quedaria justificada la construcció de la tribuna. Un escut ostentant el Nom de Jesús i coronat per un berret episcopal amb els penjolls de borles, obra de ferro forjat, remata encara avui la tribuna. Seguint un costum tradicional, quan un prelat fa obres, de signar-les amb el seu escut, el lloc estava destinat a ostentar aquell emblema tan simple i de tan bon gust: les dues torres lligades amb uns rosaris. Però s'hi va oposar rodonament. Dintre l'escut hi hauria el Nom de Jesús. I no va pas fer esperar els picapedrers per donar el text de l'admirable llegenda paolina de la

porta: «Pro Christo legatione tungimur». En tota aquesta obra, realment sumptuosa, i que tan bé lliga amb aquell Palau, no hi ha ni un bri d'ostentació personal.

«Ni poc, ni el massa». El bisbe Torras no era pas escàs. Aquesta mateixa plaça de la Catedral n'és una prova. Un any abans de les festes del Centenari del naixement de Balma, que s'esqueia el 1910, es va dirigir per escrit a l'Ajuntament dient que, per considerar que les festes del Centenari donarien una especial importància al primer temple de la Diòcesi, oferia costejar l'adoquinat de la plaça de la Seu. L'Ajuntament va agrair i acceptar l'oferta i va fer un pressupost. El doctor Torras va pagar l'obra amb els seus diners. El seu majordom va portar a Cà la Ciutat l'import de l'obra en moneda, àdhuc els dos o tres céntims que remataven la xifra. L'adoquinat costejat pel bisbe Torras és el que encara hi ha avui. Sobre aquest adoquins, durant el mes de juliol del 1936, varen rodolar els cranis dels bisbes de Vich, Sant Bernat Calvó i del doctor Torras. La consigna d'anar contra la ciutat de la qual, com recordava el canonge Collell, el cardenal Casañas havia dit que és «el rovell de l'ou de la cristiandad» era evident. Dels suburbis de Barcelona en sortí una allau de camions plens de gent cap a Vich. Quan aquests homes i dones jugaven a futbol davant de la basílica amb els cranis de Sant Bernat Calvó i del doctor Torras la catedral ja cremava. Quan passo sobre aquest empedrat

4-

penso sempre en aquest episodi horrible que sembla que resumeixi les innombrables ofenses que el Front Popular va fer en temps roig contra l'esperit de Catalunya.

«Ni poc, ni massa». El Palau Episcopal, en temps del bisbe Torras estava com l'havia deixat el bisbe Mogades. Aquella grandiosa casassa senyorial era inconfortable. Però deien que el Bisbe no es planyia mai de fred. Amic com era de tants artistes, la podia haver omplert d'obres d'art. Així i tot, el Palau tenia molt caràcter, feia olor de convent i les males llengües del Museu deien que d'aquella cuinassa, instal·lada a la planta baixa, en pujava una inoblidable fortor de bledes cuites.

«Ni poc, ni massa». La presentació del Palau era discreta: no pecava per poc, ni per massa. I això de la fortor de bledes era una llegenda. La cuina de la casa podia resistir sempre que a tres quarts d'una el senyor Bisbe invités un parell d'amics a dinar. Convidava especialment els escriptors i artistes. Tothom deia que els plats eren casolans, però molt bons. I malgrat que el doctor Torras fos del Panadès, en aquella taula no hi compareixia mai el xampany, ni per Pasqua, diada en la qual el Bisbe invitava l'Ajuntament. Segurament el Bisbe considerava que el xampany és un luxe. Quan va venir el rei Alfons XIII es va trencar la tradició. El dinar es va fer al saló de Via Crucis, que ostentava una decoració de circumstàncies. Va haver-hi xampany. I justament el Rei va fer, amb la

5-

copa de xampany a la mà, una explicació sobre la manera de brindar en diversos països. Vaig veure perfectament aquesta escena des de la porta del saló, per sobre les espatlles del nombrós personal de servei. Parlant d'aquest dinar, el doctor Dachs va dir que havia estat, per aquella casa, un «bateig de xampany», però que, a la vida, de bateig només n'hi havia un. «Ni poc, ni massa!».

«La Providència féu que neixéssim de llinatge pagès i que les tradicions i els sentiments, els costums de les cases de pagès tinguessin una gran influència en la formació del meu caràcter...» — ha escrit el bisbe Torras en la pastoral «Pagesia cristiana». El Palau episcopal tenia l'aire d'una gran casa de pagès, d'una casa de pagès senyorial. A la quadra del Palau encara hi havia una mula i una tartana, la més respectable de la ciutat. La tartana episcopal era commovedora. Negra i lluenta, com si l'acabessin de cirar, tenia unes cortines al davant, la porta del darrera amb cristall biselat i sota la finestra un petit escut del Bisbe. Semblava una obra d'ebenisteria, un cambril ambulant. Era la tartana de les visites pastorals per la conreria, una tartana eclesiàstica. Un dia, anant amb mossèn Gudiol, vàrem trobar a la porta del Palau el canonge Corbella, secretari, de visita pastoral.

— És veritat — va preguntar-li mossèn Gudiol — que el senyor Bisbe es compra un automòbil?

— No ho cregui pas. El senyor Bisbe diu que en auto-

mòbil, no tindriem temps de dormir. Ara, quan sortim de Vich, en arribar al pont de balldetenes, ja dormim tots dos. El senyor Bisbe diu que dorm més bé a la tartana que al llit. I que per anar cada tarda a passeig no necessita automòbil.

Hauria estat difícil — i perdoni's la frase — pretenir motoritzar el senyor Bisbe. Però encara que fos de «llinatge pagès» la seva educació era de ciutat. El canonge Corbella, que havia rodat tota la Diòcessi amb el bisbe Morgades, deia que era penós transitar per la muntanya amb el doctor Torras. Amb treballs mantenia l'equilibri a cavall d'una mula, era complicat fer-li pujar i a l'hora de baixar-ne es llençava als braços del seu gegantesc secretari. En explicar aquestes coses, el canonge Corbella, que havia fet la guerra dels carlins i sabia que cosa és fer jornades de marxa per camins de bosc, posava una mica d'ironia en el seu comentari, com volent dir: qui ho diria que un Bisbe tan savi no sàpiga anar dalt d'una mula!

Cada dia tothom el veia transitar per la ciutat a peu, a la tarda, anant o venint de passeig i de la visita al Santíssim en l'església on se celebressin les Quaranta Hores. Si feia mal temps anava de dret a fer la visita a les Sagramentàries. Al principi d'ésser ell a Vich anava tant de pressa pel carrer que la gent deia que caminava com la gent de Barcelona. En aquella època, la meva mare li va anar a fer l'amistat a la Rambla de Santa Clara i ella

assegurava que, donant-li a besar l'anell, li havia somogut una dent. Després, això d'anar a passeig ja s'ho va prendre amb més calma. Quan li besaven l'anell, si no deien: «Ave Maria Puríssima» com a salutació, ho deia ell. Un dia, com jo contestés: «Sens pecat fou concebida», ell va corregir-me dient: «concebuda». Realment, aquest «concebuda» fa tan mal efecte que no té res d'estrany que aquesta correcció l'hagués feta a molts d'altres. A la mainada, en els carrers de poc trànsit, quan li anaven a besar l'anell els feia algunes preguntes. Els demanava com se deien, si tenien pare i mare i si feien bon dat. Un dia, al carrer del Cloquer, quan jo li anava a besar l'anell, en vaig apartar uns passos perquè estava fent un interrogatori a una nena d'uns deu o dotze anys. Al final li va demanar si a casa seva deien el Rosari. Com la nena respongués que no, el Bisbe va dir-li: «Digues al teu pare i a la teva mare que, si el dieu cada dia, la Mare de Déu us ajudarà. Digals-hi que jo t'ho he dit, sents, macà?» Als petits els acomiadava dient: «Sigues bon minyó», «Sigues bona minyona».

Als seminaristes generalment els preguntava: «On són les Quaranta Hores?» Si responien que acostumaven anar a fer la visita a les Sagramentàries no es donava pas per satisfet; els deia que havien d'anar a les Quaranta Hores. Un dia, en sortir jo de les Sagramentàries, el vaig trobar a punt d'entrar-hi. Em va dir que aquella vegada no em

demanaria pas on eren les Quaranta Hores, però que li digués en què consistia la visita al Santíssim. Vaig respondre que s'havia de dir el: «Senyor Déu meu», o acte de contrició, i després sis parenostres. Em va contestar que ja estava bé, però que d'aquell dia endavant hi afegís un «Crec en un Déu». I llavors va dir textualment: «I cada vegada que ho facis recorda't que jo t'ho he recomanat». No oblidaré mai la frase. Ell sabia perquè em feia aquella recomanació. La frase, per la seva contundència, s'assembla amb l'encàrreg fet a aquella nena: «Diguels-hi que jo t'ho he dit». Per la seva construcció, aquest: «I cada vegada que ho facis recorda't que jo t'ho he recomanat», diríeu que recorda l'«hoc facite in meam commemorationem» de l'Evangeli.

Anant en cotxe no hauria pas fet tant de Bisbe. Només de veure'l, a les tardes, ja se sabia que anava a fer la visita al Santíssim. Ell era l'anunci de la visita al Santíssim. A les Sagramentàries — que era on ell anava més sovint, perquè sortint a passeig, generalment per la banda del carrer de Santa Maria, ho tenia més aprop — recordo que sempre hi havia un salpasser de plata a la banda de l'Epístola. En veure'l travessar l'església pel mig, de cap a cap, amb el mantell desplegat, es podia ben dir que entrava el Bisbe. Li havia vist tantes vegades que ara, en recordar-ho, em fa pensar en aquella solemne frase d'Isaias: «I el rossec del seu mantell omplia el temple».